

پیش‌بینی حمایت اجتماعی کارکنان بر اساس متغیرهای انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی

راضیه گلی

دانش آموخته رشته روانشناسی عمومی، واحد نکا، دانشگاه آزاد اسلامی، مازندران، ایران

یاسمن مدانلو^۱

استادیار گروه مدیریت آموزشی، واحد نکا، دانشگاه آزاد اسلامی، مازندران، ایران

ابوالقاسم بریمانی

استادیار گروه مدیریت آموزشی، واحد نکا، دانشگاه آزاد اسلامی، مازندران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۱/۰۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۱۷

چکیده

حمایت اجتماعی برقراری یک تعامل اجتماعی است که با تداوم ارتباط، به ایجاد همدلانه و در نهایت به یک شبکه ایمنی برای فرد می‌انجامد و به او کمک می‌کند تا احساس بهتری در باره خود بسازد. هدف از این پژوهش، پیش‌بینی حمایت اجتماعی کارکنان بر اساس متغیرهای انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی بوده است. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی و از نوع پژوهش‌های کاربردی بوده است. جامعه آماری شامل کلیه کارکنان مرکز بهداشت شهر ساری به تعداد ۲۵۰ نفر بود. نمونه آماری با استفاده از جدول کرجسی و مورگان، به تعداد ۱۴۸ نفر و به شیوه نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بر حسب جنسیت انتخاب شدند. جهت گردآوری داده‌ها از سه پرسش‌نامه استاندارد شده انعطاف‌پذیری دنیس و وندروال، خوش‌بینی نوری و حمایت اجتماعی شربورن و استورات استفاده شده است که پایایی آن‌ها برای هر یک به ترتیب برابر با ۰/۸۳، ۰/۸۰ و ۰/۹۶ به دست آمد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. که نتایج نشان داد بین انعطاف‌پذیری ($r=0/515$) و خوش‌بینی ($r=0/392$)، با حمایت اجتماعی کارکنان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛ و متغیرهای انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی، حمایت اجتماعی کارکنان را پیش‌بینی می‌کنند. هم‌چنین میزان انعطاف‌پذیری، خوش‌بینی و حمایت اجتماعی کارکنان بر اساس جنسیت متفاوت نیست.

واژه‌های کلیدی: حمایت اجتماعی، انعطاف‌پذیری، خوش‌بینی، کارکنان

^۱ نویسنده مسئول: modanloo@iauneka.ac.ir

مقدمه

حمایت اجتماعی نقش مهمی در تضمین پویایی و کارآمدی هر جامعه ایفا می‌کند و یکی از محورهای ارزیابی سلامتی جوامع مختلف محسوب می‌گردد؛ و بر کیفیت روابط با افرادی که منابع حمایتی را در شرایط مورد نیاز مهیا می‌نمایند تاکید دارد، خانواده، دوستان، آشنایان و همکاران خدمات عینی و اطلاعاتی را فراهم می‌کنند که باعث می‌شود تا یک فرد احساس مراقبت، عزت نفس و ارزشمند بودن کند و دوست داشته باشد تا خویش را جزئی از شبکه‌های ارتباطی بداند. در واقع حمایت اجتماعی شکل بنیادین و اساسی مرادده انسانی است که بین افراد در درون شبکه‌ای از روابط و وقایع زندگی مادی، روزمره و شغلی مبادله می‌شود. حمایت اجتماعی به دلیل این که انسان موجودی اجتماعی است و ارتباط اجتماعی به عنوان یکی از عوامل اصلی در کیفیت زندگی حرفه‌ای کارکنان مطرح می‌باشد از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (جوادیان و فراست، ۱۳۹۶).

مقصود از حمایت اجتماعی توانایی و کیفیت برقراری ارتباط با دیگران است که این نوع حمایت، منابعی را در موقعیت‌های مورد نیاز برای فرد فراهم می‌کند. حمایت اجتماعی مانند یک یاری‌کننده دوجانبه است که موجب ایجاد خویشن‌پذیری، خودپنداره مثبت، احساس علاقه و حرمت نفس در فرد می‌شود و در تمامی موارد به او فرصت خودشکوفایی و رشد را می‌دهد (بهروزی، شهنی ییلاق و پورسید، ۱۳۹۱). و عبارت است از کسب اطلاعات، کمک‌های مادی، طرح یا توصیه سلامتی و حمایت عاطفی از دیگرانی که فرد به آن‌ها علاقه‌مند است یا از نظر فرد ارزشمند تلقی می‌شوند و بخشی از شبکه اجتماعی فرد به شمار می‌روند، نظیر همسر، بستگان، دوستان و نیز تماس‌های اجتماعی با اماکن مذهبی. یا به کمک‌هایی که از سوی خویشاوندان، دوستان و دیگر افراد به یک فرد می‌شود، اطلاق می‌گردد (سرخیل و محمدی‌فر، ۱۳۹۵: ۸۸). حمایت اجتماعی میزان برخوردارگی از محبت، همراهی و توجه اعضای خانواده، دوستان، تمهیدات عمومی جامعه و سایر افراد تعریف شده است. برخی حمایت اجتماعی را واقعیتی اجتماعی و برخی آنرا ناشی از ادراک فرد می‌دانند.

می‌توان چنین برداشت نمود که افرادی که از حمایت اجتماعی برخوردارند، احساس می‌کنند کسی دوستشان دارد، به آن‌ها اهمیت داده می‌شود، دیگران آن‌ها را افرادی محترم، با عزت و باارزش به‌شمار

می‌آورند و خود را بخشی از شبکه اجتماعی مانند، خانواده، گروه و انجمن یا سازمان اجتماعی می‌دانند که می‌توانند منبع کمک‌های مادی و معنوی و خدمات دوجانبه در هنگام نیاز باشد که در گروه‌های مختلف جامعه عضو هستند. با توجه نتایج تحقیقات بین حمایت اجتماعی (حمایت ابزاری، حمایت اطلاعاتی، حمایت عاطفی، عضویت گروهی و داشتن پیوند قوی با اعضای شبکه اجتماعی شخصی) و خوش بینی رابطه وجود داشت.

حمایت اجتماعی برقراری یک تعامل اجتماعی است که با برقراری ارتباط شروع می‌شود و با تداوم آن، به ایجاد همدلانه و در نهایت به یک شبکه ایمنی برای افراد می‌انجامد و به آنان کمک می‌کند تا احساس بهتری در باره خود بسازند. افزایش اعتماد به نفس، احساس تعلق به گروه، تقویت توانایی یا شایستگی انجام وظایف ضروری همه به عنوان اشکال حمایت اجتماعی در نظر گرفته می‌شوند (طلائی، رادفر، مقدم تبریزی و شیخی، ۱۳۹۴). بنابراین حمایت اجتماعی به عنوان سپری در برابر آشفتگی‌های زندگی در دنیای پیچیده عمل می‌کند؛ که در نهایت به کارکنان امنیت و اعتماد می‌دهد و موج کاهش فشارهای روان‌شناختی در دوره‌های بحران، بخصوص برای افرادی که در مقابل فشارهای شکننده قرار دارند و به ویژه کارکنان می‌شود (قربانی، جهانی‌زاده، میربد و امیدی، ۱۳۹۹).

یکی از متغیرهای مهم و اثرگذار بر حمایت اجتماعی کارکنان که در این پژوهش به آن توجه شده است. انعطاف‌پذیری است. انعطاف‌پذیری در لغت به معنای شایستگی هماهنگی با هر شرایط و در هر محیط و به معنای سادگی تغییرپذیری جهت سازگاری و مناسب بودن برای محیط و تغییرات آن در موقعیت‌های گوناگون می‌باشد (برزگر، ۱۳۹۵). انعطاف‌پذیری به عنوان توانمندی کسب نیرو بعد از مواجه شدن با موقعیت ناگوار و غلبه بر موقعیت دشوار و به معنی بازگشت به نقطه تعادل اولیه یا رسیدن به تعادل در سطوح بالاتر است، که موجب سازگاری موفقیت‌آمیز در زندگی می‌شود؛ و به عنوان عامل موفقیت در کنار آمدن با موقعیت پُراسترس موجود که معمولاً در دو بُعد رفتاری و هیجانی معنی پیدا می‌کند، بیان شود و به عنوان توانمندی فرد در حفظ تعادل زیستی-روانی در موقعیت خطرناک، در نظر گرفته می‌شود (سادات خشوعی، ۱۳۸۸).

به عبارت دیگر انعطاف‌پذیری یک مهارت روان‌شناختی مثبت است که به میزان تجربه‌پذیری فرد در مقابل تجارب درونی و بیرونی اطلاق می‌گردد. این ویژگی شخصیتی در افراد مختلف به درجات متفاوتی وجود دارد و نوع واکنش افراد را در مقابل تجارب جدید معین می‌کند (فشنگچی و رنجبر نوشری، ۱۳۹۹) از مهم‌ترین تعاریف ارائه شده می‌توان به توانایی تغییر و سازگاری با محیط، عملکرد بهتر سازمان در وضعیت رقابتی، توانایی واکنش در کم‌ترین زمان ممکن به تغییرات محیط و دسترسی به راهبردهای غلبه‌ای متفاوت جهت فائق آمدن بر یک عامل روانی فشارزا و تمایل به بررسی همه آن‌ها اشاره نمود. انعطاف‌پذیری به وسیله ایجاد قابلیت پاسخگویی فوری به نیازهای محیطی، سازگار شدن با محیط پیچیده بیرونی، استفاده از همه ظرفیت‌های داخلی سازمان و کارکنان این احساس را در آنان به وجود می‌آورد که از حداکثر نیرو و توان خویش در راستا رسیدن به هدف‌های سازمانی استفاده نمایند تا هر کدام به‌طور مساوی سهمی در دستیابی به هدف‌های سازمانی و بقای آن داشته باشند (محمدی، سلیمی، ستوده‌فر و ثواب، ۱۳۹۴). انعطاف‌پذیری از مهم‌ترین عناصر کارکردهای اجرایی است که توانایی فرد در تغییر افکار، اعمال و راهکارها در واکنش به تغییر شرایط اطلاق می‌شود؛ و به توانایی فرد برای در نظر گرفتن هم‌زمان بازنمایی‌های متناقضی از یک شی یا یک رویداد اشاره دارد. انعطاف‌پذیری در مقدار بروز آسیب‌ها و میزان عملکرد اجتماعی افراد نقش بسیار مهم و تعیین‌کننده دارد. افرادی که توانایی تفکر انعطاف‌پذیر را دارند از توجیحات جایگزین استفاده می‌کنند و به صورت مثبت چارچوب فکری خود را بازسازی می‌کنند و موقعیت‌های چالش‌برانگیز یا رویدادهای استرس‌زا را می‌پذیرند و نسبت به افرادی که انعطاف‌پذیری کمی دارند از نظر روانشناختی تاب‌آوری بالاتری دارند (شاره و اسحاقی ثانی، ۱۳۹۷).

یکی دیگر از متغیرهایی که در این پژوهش از آن استفاده شده است، خوش‌بینی است. خوش‌بینی که نوعی رویکرد و جهت‌گیری کلی در باره زندگی می‌باشد، به معنی توجه به امور مثبت در زندگی و نپرداختن به جنبه‌های منفی آن است. خوش‌بینی به این معنا است که فرد انتظار داشته باشد تا در دنیا به بهترین چیزها دست یابد و یقین داشته باشد که به خواسته‌های خود می‌رسد. شخص مثبت‌اندیش هیچ‌گاه مسائل منفی را به رسمیت نمی‌شناسد بلکه به مقابله با آن می‌پردازد. خوش‌بینی شکلی از فکر کردن است

که بر حسب عادت و در پی به دست آوردن بهترین نتیجه از بدترین شرایط است. افراد خوش‌بین هم‌چنین از سلامت عمومی بهتری برخوردار می‌باشند و از زندگی رضایت بیشتری دارند. خوش‌بینی تلفیقی از گرایش خوش‌بینانه در مورد خود، افراد، اشیاء و رویدادها و به طور کلی جهان طبیعت است که بر اساس آن انتظار نتایج خوب و امیدوارکننده را بسته به توانایی خود از جهان و رویدادهای آن دارد (ابراهیم پور، ۱۳۹۶).

خوش‌بینی انتظاری است که بر اساس آن افراد دوست دارند، همواره پیامدهای مثبت و مطلوب در سراسر زندگی آنان روی دهد. یعنی افراد خوش‌بین همیشه منتظر دریافت خبرهای خوب و خوش هستند. روان‌شناسان اعتقاد دارند، خوش‌بینی و بدبینی، از جمله عاداتی هستند که فرد از زمان کودکی آن را فرا می‌گیرد و والدین الگو و سرمشق‌های فرزندان خویش در این زمینه هستند. در واقع خوش‌بینی نگرشی مثبت نسبت به جهان و پیرامون آن، است. فرد خوش‌بین با چنین دیدگاهی در تلاش است که دنیا را به صورت بهتری درک کند. او می‌داند که جهان کامل و ایده‌آل نیست و هیچ فردی نمی‌تواند، تمام صفات خوب و مطلوب را دارا باشد، اما او در تلاش هست که قسمت‌های مثبت قضا یا را ببیند و امیدوار باشد که جهان به سوی خیر و خوبی حرکت کند. با توجه به این که فرد خوش‌بین تمایل به اتخاذ بهترین و مطلوب‌ترین اهداف، رویکردها و انتخاب‌ها را دارد لذا در مواجهه با چالش‌ها، مشکلات و اهداف آموادگی عاطفی و شناختی بیش‌تری نسبت به بقیه دارد و با انگیزه پیشرفت بالاتری با آن‌ها روبرو خواهد شد (اسلامی، آزادی، غرایق زندی و عمادالدین، ۱۳۹۶).

نتایج پژوهش عینی، عبادی و ترابی (۱۳۹۹) با عنوان تدوین مدل اضطراب کرونا در دانشجویان بر اساس خوش‌بینی و تاب‌آوری؛ نقش میانجی حمایت اجتماعی ادراک‌شده نشان داد که مدل علی رابطه بین خوش‌بینی، تاب‌آوری، حمایت اجتماعی ادراک‌شده و اضطراب کرونا بر اساس شاخص‌های مختلف برازش تایید شد و خوش‌بینی و تاب‌آوری از طریق حمایت اجتماعی ادراک‌شده بر اضطراب کرونا تاثیر غیرمستقیم دارد. پژوهش صادقی، میردریکوند و مرادی‌زاده (۱۳۹۷) تحت عنوان بررسی و مقایسه تیپ شخصیتی D، حمایت اجتماعی و انعطاف‌پذیری شناختی در بیماران قلبی و سالم نشان داد که بین بیماران قلبی و افراد عادی از نظر تیپ شخصیتی D، حمایت اجتماعی و انعطاف‌پذیری شناختی تفاوت معنی‌داری

وجود دارد. گروه بیماران قلبی از حمایت اجتماعی و انعطاف‌پذیری شناختی پایین‌تر و میانگین نمره تیپ شخصیتی D بالاتری برخوردارند.

کهکی و همکاران (۱۳۹۵) با پژوهشی با عنوان حمایت اجتماعی ادراک شده و خوش‌بینی در پیش‌بینی تاب‌آوری بیماران قلبی و افراد سالم نشان دادند که بین تاب‌آوری با حمایت اجتماعی و خوش‌بینی، بین حمایت اجتماعی با خوش‌بینی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. هم‌چنین حمایت اجتماعی و خوش‌بینی تاب‌آوری را پیش‌بینی می‌کنند.

یحیی‌زاده جلودار و همکاران (۱۳۹۵) با مطالعه‌ای با عنوان بررسی رابطه بین اعتقادات مذهبی و حمایت اجتماعی با خوش‌بینی در دانشجویان نشان دادند که بین اعتقادات مذهبی و خوش‌بینی و هم‌چنین حمایت اجتماعی و خوش‌بینی در دانشجویان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. مومنی مهموئی و جلالی بارزازی (۱۳۹۵) با پژوهشی با عنوان رابطه خوش‌بینی تحصیلی معلمان با ادراک حمایت اجتماعی، انگیزه پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نشان دادند که رابطه بین مؤلفه‌های خوش‌بینی تحصیلی با متغیرهای ادراک حمایت اجتماعی، پیشرفت تحصیلی و انگیزه پیشرفت در دروس ریاضی و علوم بر اساس جنسیت دانش‌آموزان معنی‌دار نیست. بین متغیرهای ادراک حمایت اجتماعی در دختران و خوش‌بینی معلمان رابطه معنادار و معکوسی وجود داشت، و در پسران رابطه معنی‌داری وجود نداشت. حسینی و دادستان (۱۳۹۴) با پژوهشی با عنوان رابطه بین انعطاف‌پذیری شناختی و حمایت اجتماعی با راهبردهای مقابله‌ای نوجوانان نشان دادند که رابطه معنادار و مثبتی بین انعطاف‌پذیری شناختی و حمایت اجتماعی با راهبردهای مقابله‌ای کارآمد وجود دارد.

رحیمی و عسکری بیگدلی (۱۳۹۳) با پژوهشی با عنوان دانشجویان زبان انگلیسی ایران در مواجهه با حمایت اجتماعی درک شده نشان دادند که حمایت اجتماعی درک شده از طرف خانواده، افراد خاص تأثیرگذار، و دوستان به طور قابل توجهی انعطاف‌پذیری را پیش‌بینی می‌کند. نصیر و نادری (۱۳۹۳) با پژوهشی با عنوان رابطه باورهای مذهبی و انعطاف‌پذیری کنشی با خوش‌بینی در دانش‌آموزان دختر نشان دادند که رابطه مثبت و معناداری بین باورهای مذهبی با خوش‌بینی و انعطاف‌پذیری کنشی با خوش‌بینی وجود دارد و خوش‌بینی توسط باورهای مذهبی و انعطاف‌پذیری کنشی پیش‌بینی می‌شود. نتایج پژوهش

شعبانی، بلوکی و مام شریفی (۱۳۹۱) تحت عنوان روابط بین خودکارآمدی، حمایت اجتماعی و خوش‌بینی در پیش‌بینی‌کنندگی بهزیستی ذهنی دانشجویان نشان داد که خوش‌بینی، حمایت اجتماعی مطلوب و خودکارآمدی بر شادکامی اثر معناداری دارند. هم‌چنین متغیرهای خودکارآمدی و خوش‌بینی بر شادکامی اثر مستقیم و معناداری را نشان دادند.

نتایج پژوهش ساری و ماریانا^۱ (۲۰۲۰) با عنوان رابطه بین حمایت اجتماعی و خوش‌بینی در عشایر مینانگ نشان داد که بین حمایت اجتماعی و خوش‌بینی رابطه معناداری وجود دارد. پژوهش غیناکی، ثناگو و جویباری (۲۰۱۸) با عنوان رابطه بین باورهای دینی، حمایت اجتماعی و خوش‌بینی در دانشجویان نشان داد که بین باورهای دینی و حمایت اجتماعی و خوش‌بینی در دانشجویان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

چاپمن و چی^۲ (۲۰۱۷) با پژوهشی با عنوان حمایت اجتماعی ادراک شده، پیوند میان خوش‌بینی و مقابله فعال نشان دادند که حمایت اجتماعی ادراک شده رابطه بین خوش‌بینی و مقابله فعالانه را میانجی‌گری می‌کند. زینب و جهانواش^۳ (۲۰۱۷) با پژوهشی با عنوان عزت‌نفس، انعطاف‌پذیری و اعتماد اجتماعی به عنوان میانجی بین خوش‌بینی و رضایت شغلی نشان دادند که بین خوش‌بینی، اعتماد اجتماعی، عزت‌نفس، انعطاف‌پذیری و رضایت شغلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. هم‌چنین اعتماد اجتماعی، اعتماد به نفس و انعطاف‌پذیری به طور معناداری میان خوش‌بینی و رضایت شغلی میانجی‌گری می‌کنند.

اپلبوم و همکاران^۴ (۲۰۱۴) با پژوهشی با عنوان خوش‌بینی، حمایت اجتماعی و نتایج سلامت روان در بیماران مبتلا به سرطان پیشرفته نشان دادند که خوش‌بینی رابطه بین حمایت اجتماعی و اضطراب را تعدیل می‌کند، هم‌چنین رابطه منفی قوی بین حمایت اجتماعی و اضطراب شرکت‌کنندگان با خوش‌بینی وجود دارد. رید^۵ (۲۰۱۶) با پژوهشی با عنوان مقابله با استرس شغلی: نقش خوش‌بینی و انعطاف‌پذیری مقابله‌ایی نشان داد که تعامل

---

1. Sari & Mariana

2. Chapman & Chi

3. Zainab & Jahanvash

4. Applebaum et al

5. Reed

انعطاف‌پذیری مقابله‌ای و خوش‌بینی رضایت از زندگی را پیش‌بینی می‌کند. هم‌چنین خوش‌بینی رابطه بین انعطاف‌پذیری مقابله‌ای با استرس ادراک شده و رضایت از زندگی را میانجی‌گری می‌کند. یالسین^۱ (۲۰۱۱) با پژوهشی با عنوان حمایت اجتماعی و خوش‌بینی به عنوان پیش‌بینی کننده رضایت از زندگی دانشجویان نشان داد که بین حمایت اجتماعی، خوش‌بینی و رضایت از زندگی رابطه معنی‌داری وجود دارد. هم‌چنین حمایت درک شده از خانواده، حمایت از دانشکده‌ها و خوش‌بینی به عنوان پیش‌بینی کننده مناسبی برای رضایت از زندگی دانشجویان هستند.

متیوز و کوک^۲ (۲۰۰۹) با پژوهشی با عنوان روابط بین خوش‌بینی، بهزیستی، خودپرستی و حمایت اجتماعی زنان در طول درمان سرطان پستان نشان دادند که بین خوش‌بینی و بهزیستی عاطفی رابطه مثبت وجود دارد. بین خوش‌بینی و خودسرپرستی رابطه وجود ندارد. هم‌چنین بین خوش‌بینی و حمایت اجتماعی رابطه مثبت وجود دارد. کارادمز^۳ (۲۰۰۶) با پژوهشی با عنوان خودکارآمدی، حمایت اجتماعی و سلامتی با نقش میانجی خوش‌بینی نشان داده است که خوش‌بینی بخشی از رابطه خودکارآمدی و حمایت اجتماعی ادراک شده و سلامتی را میانجی می‌کند.

هم‌چنین خوش‌بینی توسط حمایت اجتماعی و خودکارآمدی پیش‌بینی می‌شود. تا به حال هیچ پژوهشی پیش‌بینی حمایت اجتماعی کارکنان بر اساس متغیرهای انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی را در مراکز بهداشت شهر ساری مورد مطالعه قرار نداده است، مطالعه حاضر با مطالعات دیگر در این زمینه متفاوت است. هم‌چنین این پژوهش در راستای پژوهش‌های قبلی قرار دارد و به تکمیل کردن پیشینه‌های قبلی در ارتباط با موضوع پژوهش کمک می‌کند. بنابراین با انجام این پژوهش، وضعیت حمایت اجتماعی، انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی در کارکنان شناخته می‌شود و برنامه‌های لازم برای افزایش حمایت اجتماعی، انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی آنان در نظر گرفته می‌شود؛ بنابراین هدف اصلی این پژوهش، پیش‌بینی حمایت اجتماعی کارکنان بر اساس متغیرهای انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی و ارائه پیشنهادها کاربردی

---

1. Yalçın

2. Matthews & Cook

3. Karademas

پیش‌بینی حمایت اجتماعی کارکنان بر اساس متغیرهای انعطاف‌پذیری 103

به مسئولان مراکز بهداشت بر اساس نتایج پژوهش بوده است؛ بنابراین فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر مطرح می‌شوند.

فرضیه‌های پژوهش:

۱. بین انعطاف‌پذیری و حمایت اجتماعی کارکنان رابطه وجود دارد.

۲. بین خوش‌بینی و حمایت اجتماعی کارکنان رابطه وجود دارد.

۳. سهم انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی در پیش‌بینی حمایت اجتماعی کارکنان متفاوت است.

۴. میزان انعطاف‌پذیری، خوش‌بینی و حمایت اجتماعی کارکنان بر اساس جنسیت متفاوت است.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از نظر موقعیت میدانی و از نظر روش توصیفی از نوع همبستگی بوده است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه کارکنان مرکز بهداشت شهر ساری در سال ۱۳۹۸ بوده است؛ که از میان ۲۵۰ نفر از کارکنان (۲۰۰ نفر زن و ۵۰ نفر مرد)، تعداد ۱۴۸ نفر از کارکنان (۱۱۸ نفر زن و ۳۰ نفر مرد) با استفاده از جدول کرجسی و مورگان و با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بر اساس جنسیت به عنوان نمونه انتخاب شدند. در این پژوهش، برای جمع‌آوری داده‌ها از سه پرسش‌نامه استفاده شده است.

برای ارزیابی متغیر انعطاف‌پذیری از پرسش‌نامه دنیس و وندروال (۲۰۱۰) استفاده شده است؛ که یک ابزار خودگزارشی کوتاه است که شامل ۲۰ گویه است و برای سنجش انعطاف‌پذیری شناختی که فرد برای چالش و جایگزینی افکار ناکارآمد با افکار کارآمد لازم است به کار می‌رود؛ که بر اساس مقیاس هفت گزینه‌ای لیکرت به ترتیب با گزینه‌های بسیار مخالفم، مخالفم، تا حدی مخالفم، نظری ندارم، تا حدی موافقم، موافقم و بسیار موافقم طراحی و تنظیم گردید؛ که به ترتیب از ۱ تا ۷ نمره‌گذاری می‌شود؛ در پژوهش انتظاری، شمسی‌پور دهکردی و صحاف (۱۳۹۶) ضریب پایایی این مقیاس با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۸ گزارش شده است.

در این پژوهش نیز ضریب آلفای کرونباخ ابزار، برابر $0/83$ به دست آمد که ضریب قابل قبولی است. جهت سنجش متغیر خوش‌بینی از پرسش‌نامه نوری (۱۳۸۸)، استفاده شده است؛ که حاوی ۳۷ سؤال هست و بر اساس مقیاس دو گزینه‌ای بلی و خیر تدوین شده است؛ که نمره‌گذاری گزینه‌ها به ترتیب یک و صفر می‌باشد. رادی، مشایخی و نوری (۱۳۹۲) پایایی این مقیاس را با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر $0/91$ گزارش کردند. در این پژوهش نیز پایایی این ابزار با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر $0/80$ به دست آمد که ضریب قابل قبولی است.

به منظور سنجش متغیر حمایت اجتماعی از پرسش‌نامه شربورن و استورات (۱۹۹۱) استفاده شده است؛ این آزمون میزان حمایت اجتماعی دریافت شده توسط آزمودنی‌ها را می‌سنجد که حاوی ۱۹ گویه پنج گزینه‌ای شامل هیچ‌وقت، به‌ندرت، گاهی وقت، بیشتر اوقات و همیشه هست که گزینه‌های آن به ترتیب از ۱ تا ۵ نمره‌گذاری می‌شوند. پایین‌ترین امتیاز در این آزمون ۱۹ و بیش‌ترین امتیاز ۹۵ است و نمره بالای آزمودنی‌ها بیانگر این است که آنان از حمایت اجتماعی مطلوبی برخوردار هستند. حتی‌فر، جوهری‌فرد و بشارت (۱۳۹۵) پایایی این مقیاس را با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر $0/83$ گزارش نمودند؛ که در این پژوهش نیز پایایی این ابزار با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر $0/96$ به دست آمد که ضریب قابل قبولی است. در نهایت به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار و درصد و آمار استنباطی شامل آزمون ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون چند متغیره و تی دو گروه مستقل استفاده شده است.

یافته‌ها

یافته‌های به‌دست آمده در خصوص ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان در این پژوهش نشان داد که $20/3$ درصد از آزمودنی‌ها را مرد (۳۰ نفر) و $79/7$ درصد از آنان را زن (۱۱۸ نفر) تشکیل داده بودند. وضعیت تحصیلی اعضای مورد مطالعه نشان داد که $4/1$ درصد (۴ نفر) از آزمودنی‌ها دیپلم، $6/8$ درصد (۱۰ نفر) کاردانی، $49/3$ درصد (۷۳ نفر) کارشناسی و $39/9$ درصد (۵۹ نفر) کارشناسی ارشد بوده است. هم‌چنین $16/9$ درصد (۲۹ نفر) از پاسخگویان سابقه خدمت خود را تا پنج سال، $16/2$ درصد (۲۴ نفر) از شش تا ده سال، $64/2$ درصد (۹۵ نفر) از یازده سال و بالاتر اعلام کرده‌اند.

پیش‌بینی حمایت اجتماعی کارکنان بر اساس متغیرهای انعطاف‌پذیری 105

جدول (۱): محاسبه شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار
انعطاف‌پذیری	۴/۹۷	۰/۷۴۴
خوش‌بینی	۰/۵۹	۰/۰۹۵
حمایت اجتماعی	۳/۵۹	۰/۷۹۷

همان‌طور که در جدول ۱ ملاحظه می‌شود میزان میانگین متغیرهای انعطاف‌پذیری و حمایت اجتماعی از میزان میانگین نظری یعنی عدد ۳ بیش‌تر است، لذا می‌توان بیان نمود که متغیرهای مورد مطالعه از نظر توصیفی در حد مناسبی قرار دارند هم‌چنین میزان میانگین متغیر خوش‌بینی از میزان میانگین نظری یعنی عدد ۳ کم‌تر است، که از نظر توصیفی این متغیر در حد مطلوبی قرار ندارد. فرضیه اول: بین انعطاف‌پذیری و حمایت اجتماعی کارکنان رابطه وجود دارد.

جدول (۲): نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش

متغیرها	ضریب همبستگی	(α)	Sig
انعطاف‌پذیری و حمایت اجتماعی	۰/۵۱۵	۰/۰۵	۰/۰۰۰

در جدول ۲ نتایج شاخص‌ها نشان می‌دهد که میزان سطح معنی‌داری این آزمون برابر با ($\text{sig}=۰/۰۰۰$) که کم‌تر از مقدار ۰/۰۵ است، بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان فرضیه صفر رد و فرضیه پژوهش تأیید شده است. هم‌چنین مقدار ضریب همبستگی محاسبه شده ($r=۰/۵۱۵$) بین متغیرها نشان دهنده آن است که بین دو متغیر همبستگی مثبت و رابطه معناداری وجود دارد؛ یعنی با افزایش انعطاف‌پذیری، حمایت اجتماعی کارکنان نیز افزایش می‌یابد و بالعکس. فرضیه دوم: بین خوش‌بینی و حمایت اجتماعی کارکنان رابطه وجود دارد.

جدول (۳): نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش

Sig	(α)	ضریب همبستگی	متغیرها
۰/۰۰۰	۰/۰۵	۰/۳۹۲	خوش‌بینی و حمایت اجتماعی

طبق نتایج جدول ۳، میزان معنی‌داری این آزمون ($\text{Sig}=0/000$) کم‌تر از مقدار $0/05$ است، بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان فرضیه صفر رد و فرضیه پژوهش تأیید شده است. هم‌چنین مقدار ضریب همبستگی محاسبه شده ($I=0/392$) بین متغیرها نشان دهنده آن است که بین دو متغیر همبستگی مثبت و رابطه معناداری وجود دارد؛ یعنی با افزایش خوش‌بینی، حمایت اجتماعی کارکنان نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

فرضیه سوم: سهم انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی در پیش‌بینی حمایت اجتماعی کارکنان متفاوت است.

جدول (۴): نتایج آزمون رگرسیون متغیرهای پژوهش

Sig	درجه آزادی	F	R^2 (ضریب تعیین)	R (همبستگی بین متغیرها)
۰/۰۰۰	(۲ و ۱۴۵)	۲۹/۸۳۰	۰/۲۹۲	۰/۵۴۰

همان‌طوری که در جدول ۴ ملاحظه می‌گردد، میزان همبستگی بین متغیرهای پیش‌بین و ملاک پژوهش برابر با ($R=0/540$) است که همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد؛ و با توجه به مقدار ضریب تعیین ($R^2=0/292$)، این مقدار نشان می‌دهد که ۲۹/۲ درصد از تغییرات متغیر ملاک (حمایت اجتماعی) توسط متغیرهای پیش‌بین (انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی) پیش‌بینی می‌شود؛ و مابقی مربوط به دیگر مؤلفه‌ها می‌باشد که در این پژوهش مورد بررسی قرار نگرفته است. هم‌چنین میزان معنی‌داری این آزمون ($\text{sig}=0/000$) کم‌تر از $0/05$ است. لذا این نتیجه حاصل می‌گردد که معادلات رگرسیون در سطح ۹۵ درصد معنی‌دار بوده و استفاده از معادلات رگرسیون مجاز می‌باشد؛ یعنی متغیرهای انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی قادر به پیش‌بینی حمایت اجتماعی کارکنان است.

پیش‌بینی حمایت اجتماعی کارکنان بر اساس متغیرهای انعطاف‌پذیری 107

جدول (۵): نتایج ضرایب رگرسیون پژوهش

Sig	T	ضرایب غیراستاندارد شده		مدل
		ضرایب استاندارد	B	
		Beta	خطای استاندارد	
۰/۳۳۰	۰/۹۷۸	-	۰/۴۲۰	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۵/۳۰۴	۰/۴۲۵	۰/۶۷۵	انعطاف‌پذیری
۰/۰۲۲	۲/۳۱۴	۰/۱۸۵	۰/۰۸۶	خوش‌بینی

همان‌طور که در جدول ۵ ملاحظه می‌گردد، مقدار سطح معناداری هر دو متغیر از مقدار ۰/۰۵ کم‌تر است. لذا این دو متغیر در مدل رگرسیون باقی می‌مانند؛ و با ۹۵٪ اطمینان فرضیه پژوهش تأیید می‌گردد و در واقع متغیرها قادر می‌باشند تا سهمی از حمایت اجتماعی کارکنان را تبیین نمایند. در نتیجه سهم هر یک از متغیرهای پژوهش در پیش‌بینی حمایت اجتماعی کارکنان از بیش‌ترین تا کم‌ترین سهم به ترتیب عبارت است از: ۱- انعطاف‌پذیری ۲- خوش‌بینی.

فرضیه چهارم: میزان انعطاف‌پذیری، خوش‌بینی و حمایت اجتماعی کارکنان بر اساس جنسیت متفاوت است.

جدول (۶): نتایج آزمون t با دو گروه مستقل

sig	اختلاف میانگی ن	آزمون t	سطح معناداری آماره F	آماره F	میانگین		درجه آزادی	متغیرها
					مرد	زن		
۰/۵۴۶	۰/۰۹۲	۰/۶۰۵	۰/۸۰۴	۰/۰۶۴	۴/۸۹	۴/۹۸	۱۴۶	انعطاف‌پذیری
۰/۰۸۱	۰/۰۳۴	۱/۷۶۰	۰/۶۰۳	۰/۲۷۱	۰/۵۶	۰/۵۹	۱۴۶	خوش‌بینی
۰/۹۹۰	۰/۰۰۲	۰/۰۱۳	۰/۳۱۹	۱/۰۰۱	۳/۵۹	۳/۵۹	۱۴۶	حمایت اجتماعی

همان‌طور که در جدول ۶ ملاحظه می‌گردد، نتایج آزمون لون نشان می‌دهد که سطح معناداری این آزمون برای هر سه متغیر مورد مطالعه بیش‌تر از مقدار ۰/۰۵ است؛ پس واریانس گروه‌های مستقل کارکنان مرد و زن در هر سه متغیر با هم برابر می‌باشد. هم‌چنین مقدار سطح معناداری آزمون تی برای انعطاف‌پذیری ($\text{sig}=0/546$)، خوش‌بینی ($\text{sig}=0/081$) و حمایت اجتماعی ($\text{sig}=0/990$) بیش‌تر از مقدار ۰/۰۵ است، پس با ۹۵ درصد اطمینان فرضیه صفر تأیید و فرضیه پژوهش رد می‌شود؛ لذا میزان انعطاف‌پذیری، خوش‌بینی و حمایت اجتماعی کارکنان بر اساس جنسیت متفاوت نیست.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به اهمیت حمایت اجتماعی در حرکت سازمان‌ها به سمت انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی، پژوهش حاضر با هدف تبیین رابطه بین انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی با حمایت اجتماعی کارکنان مرکز بهداشت صورت گرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد که روابط بین متغیرهای پیش‌بین و ملاک معنادار و مهم بوده‌اند.

بر اساس نتایج به‌دست آمده، تأثیر مثبت انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی بر حمایت اجتماعی کارکنان تأیید شد. از آنجایی که بین انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی با حمایت اجتماعی کارکنان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، می‌توان گفت با افزایش انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی در سازمان، حمایت اجتماعی نیز افزایش می‌یابد؛ بنابراین اگر انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی در بین کارکنان وجود داشته باشد، به دنبال آن حمایت اجتماعی نیز افزایش می‌یابد؛ و سهم انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی در پیش‌بینی حمایت اجتماعی کارکنان متفاوت است. هم‌چنین میزان انعطاف‌پذیری، خوش‌بینی و حمایت اجتماعی کارکنان بر اساس جنسیت متفاوت نیست.

بررسی پیشینه پژوهش نشان از همخوانی نتایج به‌دست آمده در این پژوهش با یافته‌های مطالعات دیگر پژوهشگران دارد. نتایج بررسی‌های عینی و همکاران (۱۳۹۹) که خوش‌بینی از طریق حمایت اجتماعی ادراک‌شده بر اضطراب کرونا تأثیر غیرمستقیم دارد. کهکی و همکاران (۱۳۹۵) که بین حمایت اجتماعی و خوش‌بینی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. یحیی زاده جلودار و همکاران (۱۳۹۵) که بین حمایت اجتماعی و خوش‌بینی در دانشجویان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

مومنی مهموئی و جلالی بارزازی (۱۳۹۵) که بین مؤلفه‌های خوش‌بینی معلمان با ادراک حمایت اجتماعی بر حسب جنسیت رابطه معنی‌داری وجود ندارد. هم‌چنین بین خوش‌بینی معلمان و ادراک حمایت اجتماعی دختران رابطه معکوس معنی‌داری وجود دارد. حسینی و دادستان (۱۳۹۴) که بین انعطاف‌پذیری شناختی و حمایت اجتماعی رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد. رحیمی و عسکری بیگدلی (۱۳۹۳) که حمایت اجتماعی درک شده از طرف خانواده، افراد خاص تأثیرگذار، و دوستان به طور قابل توجهی انعطاف‌پذیری را پیش‌بینی می‌کند.

نصیر و نادری (۱۳۹۳) که بین انعطاف‌پذیری کنشی و خوش‌بینی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. هم‌چنین انعطاف‌پذیری کنشی پیش‌بینی کننده خوش‌بینی می‌باشد. ساری و همکاران (۲۰۲۰) که بین حمایت اجتماعی و خوش‌بینی رابطه معناداری وجود دارد. غیناقتی و همکاران (۲۰۱۸) که بین حمایت اجتماعی و خوش‌بینی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

چاپمن و همکاران (۲۰۱۷) که حمایت اجتماعی ادراک شده رابطه بین خوش‌بینی و مقابله فعالانه را میانجی‌گری می‌کند. زینب و جهان‌نوش (۲۰۱۷) که بین خوش‌بینی و انعطاف‌پذیری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. هم‌چنین انعطاف‌پذیری به طور معناداری میان خوش‌بینی و رضایت شغلی میانجی‌گری می‌کند. اپلوبوم و همکاران (۲۰۱۴) که خوش‌بینی رابطه بین حمایت اجتماعی و اضطراب را تعدیل می‌کند. رید (۲۰۱۶) که تعامل انعطاف‌پذیری مقابله‌ایی و خوش‌بینی رضایت از زندگی را پیش‌بینی می‌کند. هم‌چنین خوش‌بینی رابطه بین انعطاف‌پذیری مقابله‌ایی با استرس ادراک شده و رضایت از زندگی را میانجی‌گری می‌کند.

یالسین (۲۰۱۱) که بین حمایت اجتماعی و خوش‌بینی رابطه معنی‌داری وجود دارد. متیوز و کوک (۲۰۰۹) که بین خوش‌بینی و حمایت اجتماعی رابطه مثبت وجود دارد. کارادمز (۲۰۰۶) که خوش‌بینی بخشی از رابطه خودکارآمدی و حمایت اجتماعی ادراک شده را میانجی می‌کند. هم‌چنین خوش‌بینی توسط حمایت اجتماعی پیش‌بینی می‌شود.

حمایت اجتماعی در یک سازمان معمولاً به صورت ارتباطات کلامی، غیر کلامی، عاطفی، اطلاعاتی و یا ابزاری میان کارکنان می‌باشد. از سویی دیگر محیط شغلی نقش بسیار مهمی در زندگی حرفه‌ای کارکنان ایفا می‌کند به طوری که روابط کاری کارکنان با یکدیگر و حتی با مشتریان تجربه کاری آنان

را شکل می‌دهد. حمایت اجتماعی در یک سازمان بسیار ارزشمند است زیرا که در نهایت منجر به رضایت شغلی و تعهد سازمانی کارکنان آن سازمان می‌شود.

کارکنانی که از حمایت یکدیگر در سازمان بهره‌مند باشند در فعالیت‌ها و فرآیندهای سازمانی مشارکت خویش را افزایش خواهند داد. که در نتیجه تاثیر مثبتی در کارکرد و عملکرد آنان دارد. هم‌چنین عدم حمایت، بی‌احترامی، بی‌اعتمادی و عدم روابط متقابل در سازمان موجب استرس شغلی و نارضایتی شغلی می‌شود، که این امر می‌تواند بر سلامت عاطفی کارکنان تاثیر منفی گذاشته و در نهایت کارآیی و بهره‌وری آنان را کاهش خواهد داد. انعطاف‌پذیری کارکنان به عنوان یکی از متغیرهای مهم و اثرگذار که رابطه آن با حمایت اجتماعی که در این پژوهش تایید شده است، به عنوان مفهومی است، که به توانمندی کارکنان در انطباق با محیط کاری متغیر و توانایی پاسخگویی به رفتارهای همکاران و مشتریان در سازمان اشاره دارد.

در سازمان کارکنان باید در مواجهه با تقاضاهای گوناگون همکاران و مشتریان منعطف باشند تا بتوانند خود را به طور مستمر و به نحو اثربخش در فعالیت‌های سازمانی مشارکت دهند و این احساس را در خود به وجود آورند تا از حداکثر توان و نیروی خویش در جهت رسیدن به اهداف سازمانی استفاده نمایند؛ که این امر منجر به بهبود عملکرد فرد در محیط کسب و کار می‌شود. و عدم انعطاف‌پذیری کارکنان در محیط‌های متغیر شغلی، مشکلاتی را برای کارکنان به وجود خواهد آورد. که این امر باعث می‌شود تا کارکنان از حداکثر امکانات و فرصت‌هایی که سازمان در اختیار آنان قرار می‌دهد استفاده نکنند و پاسخگوی یکدیگر در سازمان نباشند.

یکی دیگر از متغیرهایی که در این پژوهش رابطه آن با حمایت اجتماعی مورد تایید قرار گرفته است خوش‌بینی است. خوش‌بینی یا همان اعتقادات مثبت یکی از ویژگی‌های شخصیتی افراد است که با سلامت روانی آنان همبستگی دارد. و به عنوان یک ویژگی شخصیتی که تنظیم‌کننده رفتار فرد در سازمان تلقی می‌گردد، انتظارات فرد را در دستیابی به اهداف سازمانی هدایت می‌کند و در موقعیت‌ها و شرایط نامطلوب که رسیدن به اهداف سازمانی با چالش‌هایی مواجه می‌شود باعث بروز رفتارهای خوش‌بینانه در افراد می‌گردد و به نوعی زمینه را جهت سازگاری بیش‌تر فرد در سازمان فراهم می‌نماید.

پیش‌بینی حمایت اجتماعی کارکنان بر اساس متغیرهای انعطاف‌پذیری 111

کارکنانی که در سازمان احساس و تفکر مثبت‌تری نسبت به شغل، سازمان و همکاران خویش دارند، کم‌تر تحت تاثیر بدبینی، بی‌اعتمادی و استرس شغلی قرار گرفته و حتی از سلامت روانی بیش‌تری نیز برخوردار خواهند شد. کارکنان خوش‌بین به خود و توانمندی‌های خویش در سازمان اعتقاد دارند و همواره انتظار دارند که فرآیندهای خوشایند برای آنان اتفاق بیفتد و همواره رویدادهای مثبتی را برای خویش در زندگی حرفه‌ای ایجاد می‌کنند.

بنابراین توصیه می‌شود که مسئولان مراکز بهداشت کارکنانی را که از انعطاف‌پذیری، خوش‌بینی و حمایت اجتماعی کم‌تری برخوردارند را به طور جدی مورد توجه قرار دهند و جهت افزایش این متغیرها در رفتار کارکنان، برنامه‌ریزی‌های مناسبی را در قالب برگزاری کارگاه‌های منظم آموزشی تدارک ببینند.

در مجموع از نتایج این پژوهش می‌توان استدلال کرد که مدیران مراکز بهداشت می‌توانند با ایجاد فضایی مناسب، زمینه را برای استقرار، تقویت و گسترش انعطاف‌پذیری، خوش‌بینی و حمایت اجتماعی در کارکنان فراهم نموده و از طریق استراتژی‌ها، چشم‌انداز، تدوین و توسعه برنامه‌های درازمدت بتوانند این متغیرها را در کارکنان بهبود بخشیده و زمینه را جهت پیشگیری از رفتارهای بدبینانه، غیر منعطف و سخت‌گیرانه فراهم نمایند؛ بنابراین می‌توان اظهار داشت که مراکز بهداشت به طور خاص و سایر سازمان‌ها به طور عام بایستی تقویت و توسعه انعطاف‌پذیری، خوش‌بینی و حمایت اجتماعی کارکنان را به عنوان امری مهم در سرلوحه برنامه‌های خویش قرار داده تا بتوانند از این طریق عملکرد سازمانی کارکنان را بهبود بخشند.

یکی از محدودیت‌های این پژوهش استفاده از پرسش‌نامه به‌عنوان تنها ابزار گردآوری داده‌ها بوده است. محدودیت دیگر این پژوهش استفاده از روش همبستگی بود که قادر به بررسی روابط علت و معلولی بین متغیرها نیست و با توجه به حجم پایین نمونه و محدود شدن پژوهش به کارکنان مرکز بهداشت شهر ساری، لذا در تعمیم نتایج آن به کارکنان شهرهای دیگر بایستی جانب احتیاط را رعایت نمود؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، مشابه این پژوهش در شهرهای دیگر و همچنین سایر سازمان‌ها و

۱۱۲.... پژوهش‌های جامعه‌شناختی، سال پانزدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۰

با استفاده از روش تحقیق دیگری و به کمک سایر ابزارهای جمع‌آوری داده‌ها، اجرا گردد و نتایج آن با یافته‌های این پژوهش مقایسه شود.

منابع

- ابراهیم‌پور، قدسیه. (۱۳۹۶). مقایسه رضایت از زندگی، سازگاری اجتماعی و خوش‌بینی در سالمندان ساکن منزل و سرای سالمندان. روان‌شناسی پیری، ۳(۳)، ۲۱۹-۲۲۸.
- اسلامی، محمدعلی؛ آزادی، یدالله؛ غرایق زندی، حسن و عمادالدین، زینب السادات. (۱۳۹۶). رابطه بین خوش‌بینی و خودکارآمدی با انگیزه پیشرفت ورزشی در دانشجویان رشته تربیت بدنی. فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۸(۲۲)، ۱۳۲-۱۱۱.
- انتظاری، مرضیه؛ شمسی‌پور دهکردی، پروانه و صحاف، رباب. (۱۳۹۶). اثربخشی فعالیت جسمانی بر انعطاف‌پذیری شناختی و کمال‌گرایی سالمندان. سالمندی ایران، ۱۲(۴)، ۴۱۳-۴۰۲.
- برزگر، بهرام. (۱۳۹۵). بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و انعطاف‌پذیری شناختی با فرسودگی تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه. مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی، ۲(۳)، ۴۵-۳۵.
- بهریزی، ناصر؛ شهنی بیلاق، منیجه و پورسید، سید مهدی (۱۳۹۱). رابطه کمال‌گرایی، استرس ادراک شده و حمایت اجتماعی با فرسودگی تحصیلی. راهبرد فرهنگ، ۲۰، ۱۰۲-۸۳.
- حجتی‌فر، یاسمین؛ جوهری‌فرد، رضا و بشارت، محمدعلی. (۱۳۹۵). نقش پیش‌بینی‌کننده حمایت اجتماعی در جهت‌گیری زندگی زنان مبتلا به HIV. زن و مطالعات خانواده، ۹(۳۴)، ۶۵-۷۲.
- جوادیان، رضا و فراست، هادی. (۱۳۹۶). بررسی رابطه حمایت اجتماعی و امنیت اجتماعی با اعتماد اجتماعی استفاده‌کنندگان از حمل و نقل عمومی. انتظام اجتماعی، ۹(۲)، ۲۱۲-۱۸۹.
- حسینی، جواد و علی‌اصغر، دادستان. (۱۳۹۴). رابطه بین انعطاف‌پذیری شناختی و حمایت اجتماعی با راهبردهای مقابله‌ای در نوجوانان. دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روان‌شناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی سروش حکمت مرتضوی، موسسه آموزش عالی مهر اروند، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار، تهران ۱۵ خرداد.
- رادی، حسین؛ مشایخی، سمانه و نوری، نجیب‌الله. (۱۳۹۲). بررسی خوش‌بینی اسلامی، افسردگی و سبک‌های مقابله با استرس در دانشجویان. روان‌شناسی و دین، ۸(۱)، ۴۴-۲۹.
- رحیمی، علی و عسکری بیگدلی، روح‌اله. (۱۳۹۳). دانشجویان زبان انگلیسی ایران در مواجهه با حمایت اجتماعی درک شده. دانش و پژوهش در آموزش زبان انگلیسی، ۲(۱)، ۳۷-۳۱.
- سادات خشوعی، مهدیه. (۱۳۸۸). انعطاف‌پذیری از دیدگاه روانشناسی تحولی. پروهشنامه تربیتی، ۵(۱۹)، ۹۲-۶۱.

پیش‌بینی حمایت اجتماعی کارکنان بر اساس متغیرهای انعطاف‌پذیری 113

- سرخیل، حسین و محمدی‌فر، محمدعلی. (۱۳۹۵). پیش‌بینی تاب‌آوری افراد سوء مصرف‌کننده مواد بر اساس سبک‌های دل‌بستگی و حمایت اجتماعی. پژوهش اجتماعی، ۸(۳۲)، ۱۰۶-۸۵.
- شاره، حسین و اسحاقی‌ثانی، مریم. (۱۳۹۷). نقش پیش‌بین شخصیت بامدادی شامگاهی، انعطاف‌پذیری شناختی و تنظیم هیجان در رضایت زناشویی زنان میانسال. روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران، ۲۴(۴)، ۳۹۹-۳۸۴.
- شعبانی، سمیه؛ بلوکی، آزاده و مام شریفی، اسماعیل. (۱۳۹۱). بررسی روابط خودکارآمدی، حمایت اجتماعی و خوش‌بینی در پیش‌بینی کنندگی بهزیستی ذهنی جهت تدوین مدل ساختاری در دانشجویان. مطالعات روان‌شناسی بالینی، ۲(۸)، ۹۳-۱۱۷.
- صادقی، مسعود؛ میردريکوند، فضل‌اله و مرادی‌زاده، سیروس. (۱۳۹۷). بررسی و مقایسه تیپ شخصیتی D، حمایت اجتماعی و انعطاف‌پذیری شناختی در بیماران قلبی و سالم. دانشگاه علوم پزشکی لرستان، ۲۰(۲)، ۵۲-۴۱.
- طلائی، زینب؛ رادفر، مولود؛ مقدم تبریزی، فاطمه و شیخی، ناصر. (۱۳۹۴). تاثیر ابعاد حمایت اجتماعی بر امیدواری و احساس تنهایی در بیماران مبتلا به سرطان پستان. مجله دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، ۱۳(۶)، ۴۸۰-۴۷۳.
- عینی، ساناز؛ عبادی، متینه و ترابی، نغمه. (۱۳۹۹). تدوین مدل اضطراب کرونا در دانشجویان بر اساس خوش‌بینی و تاب‌آوری: نقش میانجی حمایت اجتماعی ادراک‌شده. ابن‌سینا، ۲۲(۱)، ۲۸-۱۷.
- فشنگچی، پروانه و رنجبر‌نوشری، فرزانه. (۱۳۹۹). رابطه انعطاف‌پذیری روان‌شناختی، تیپ شخصیتی D و حمایت اجتماعی ادراک‌شده با تنیدگی شغلی در پرستاران. نشریه روان‌پرستاری، ۸(۱)، ۴۸-۳۹.
- قربانی، سارا؛ جهانی‌زاده، محمدرضا؛ میربد، سید مهران و امیدی، لیلا. (۱۳۹۹). بررسی رابطه سرمایه‌های روان‌شناختی و اجتماعی با سلامت اجتماعی با توجه به متغیر میانجی حمایت اجتماعی. پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی، ۱۰(۳۸)، ۸۳-۱۰۰.
- کهکی، فاطمه؛ محسنی، سحر؛ نوری پورلیاوی، رقیه؛ مباشری، فرشته؛ حسینی سرحدی، سیده فاطمه؛ میرشکاری، لیلا و ثناگو، اکرم. (۱۳۹۵). حمایت اجتماعی ادراک‌شده و خوش‌بینی در پیش‌بینی تاب‌آوری بیماران قلبی و افراد سالم شهر زاهدان. نسیم تندرستی، ۵(۳)، ۲۴-۱۴.
- محمدی، مهدی؛ سلیمی، قاسم؛ ستوده‌فر، سلیمه و ثواب، لیلا. (۱۳۹۴). مطالعه تجربی رابطه بین انعطاف‌پذیری سازمانی و عدالت سازمانی در محیط‌های دانشگاهی. رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۶(۴)، ۸۰-۵۵.
- مومنی مهموثی، حسین و جلالی بارزازی، سعید. (۱۳۹۵). رابطه خوش‌بینی تحصیلی معلمان با ادراک حمایت اجتماعی، انگیزه پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۷(۲)، ۱۹۹-۱۸۱.
- نبوی، سید عبدالحسین؛ رضادوست، کریم و بهرامی‌نژاد (۱۳۸۸)، بررسی تاثیر حمایت اجتماعی بر سلامت عمومی سالمندان، مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره ۱۰، شماره ۴: ۲۷-۱.

- نصیری ولیک بنی، فخرالسادات و عبدالملکی، شویو (۱۳۹۴)، تبیین ارتباط حمایت اجتماعی ادراک شده با کیفیت زندگی با نقش میانجی استرس ادراک شده در زنان سرپرست خانوار شهر سمنجان، جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و هفتم، -99. 116، (64)پیاپی شمارهنصیر، مرضیه و نادری، فرج. (۱۳۹۳). رابطه باورهای مذهبی و انعطاف‌پذیری کنشی با خوش‌بینی در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهرستان دزفول. زن و فرهنگ، ۵(۱۹)، ۴۷-۵۹.
- یحیی‌زاده جلودار، سلیمان؛ حیدری، شعبان و غیناقی، اکرم. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین اعتقادات مذهبی و حمایت اجتماعی با خوش‌بینی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی. اسلام و سلامت، ۳(۱)، ۸-۱.
- Applebaum, A. J., Stein, E. M., Lord-Bessen, J., Pessin, H., Rosenfeld, B & Breitbart, W. (2014). Optimism, Social Support and Mental Health Outcomes in Patients with Advanced Cancer. *Psychooncology*, 23(3), 299-306.
- Chapman, T & Chi, T. (2017). Perceived Social Support Mediates the Link Between Optimism and Active Coping. *Journal of Behavioral and Social Sciences*, 4, 57-65.
- Gheinaghi, A., Sanagoo, A., & Jouybari, L. (2018). The relationship between religious beliefs, social support and optimism in students of Golestan University of medical sciences. *Journal of Advances in Medical Education (JAMED)*, 1(2), 26-29.
- Karademas, E. C. (2006). Self-efficacy, social support and well-being the mediating role of optimism. *Personality and Individual Differences*, 40 (2006), 1281-1290.
- Matthews, E. E., & Cook, P. F. (2009). Relationships among optimism, well-being, self-transcendence, coping, and social support in women during treatment for breast cancer. *Psychooncology*, 18(7): 716-726.
- Qadir, F., Khalid, A., & Medhin, G. (2015). Social support, marital adjustment, and psychological distress among women with primary infertility in Pakistan. *Women & health*, 55(4), 432-446.
- Reed, D.J. (2016). Coping with occupational stress: The role of optimism and coping flexibility. *Psychology Research and Behavior Management*, 2016(9), 71-79.
- Sari, N., & Mariana, R. (2020). Relationship between Social Support with Optimism in Mining Migrants survivor Wamena Rural. *Psyche 165 Journal*, 13(2), 183-189.
- Yalçın, I. (2011). Social Support and Optimism as Predictors of Life Satisfaction of College Students. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 33(2), 79-87.

115..... پیش‌بینی حمایت اجتماعی کارکنان بر اساس متغیرهای انعطاف‌پذیری

Zainab, B. & Jahanvash, K. (2017). Self-esteem, Resilience, and Social Trust as Mediators in the Relationship between Optimism and Job Satisfaction. *Pakistan Journal of Psychological Research*, 32(1), 155-173.